

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. române a Caransebeșului

APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:
 Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
 " " " " " pe 1/2 de an 5 cor.
 " Romania și străinătate pe an 14 fr.
 " " " " " pe 1/2 an 7 "

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea
 „Foaia Diecezană” iar banii de prenumără-
 țune și inserțiuni la Administrațiunea Tipog-
 rafică și Librăriei diecezane în Caransebeș
 Telefon Nr. 30.

Prețul inserțiunilor:
 Pentru publicațiuni oficioase, concurse,
 edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin
 până la 150 de cuvinte 750 cor., până la 200
 de cuvinte 10 cor., de aci în sus 12 cor

Nr. 3919 E. ex 1914.

CONCURS.

Pentru conferirea a șase ajutoare din fundațiunea Episcopului *Nicolae Popea* să publică concurs cu termin până la 23 Iulie (5 August nou) 1914, și anume să vor conferi:

I. Un ajutor de treisute (300) coroane unui sodal de croitor de bărbați, care se va perfecționa în ramul acesta;

II. un ajutor de treisute (300) coroane unui sodal de zidar, care cercetează cursul pentru industriașii zidari;

III. un ajutor de treisute (300) coroane unui sodal de măsar artistic și tâmplar;

IV. trei ajutoare de câte una sută (100) coroane, la care pot reflecta învățacei dela orice meserie sau industrie.

Să recere ca reflectanții să fie Români ortodocși, talentați și cu purtare morală bună.

Cererile de concurs sânt a să adresa Conzistorului diecezei române gr. or. a Caransebeșului până la 23 Iulie (5 August n.) 1914 fiind înstruate cu următoarele documente, alăturate în original sau în copii autentice:

1. Estras de botez, provăzută cu adevărință din partea preotului local competent, că concurentul și acum aparține bisericii române gr. or. din metropolia noastră.

2. Atestat de sărăcie dela antistia comunală, vidimat și de preotul nostru local despre starea materială și socială a concurentului și a părinților săi.

3. Testimonii școlare și eventuale atestate de servicii despre progresul și purtarea morală din anii trecuți.

Caransebeș din ședința conzistorială ținută în 7 Iunie 1914.

3--3

Dr E. Miron Cristea
 episcop.

Organizarea școalelor naționale-românești în comitatul Cărașului la 1785-1792.

La aceste puncte principiare din partea comitatului s'au făcut reflexiuni, cari le-a compus *Nicolae Piatssek*, usesor la tabla judecătorească și le-a prezentat pentru pertractare în congregația particulară ținută la 12 August 1785.

În acle reflexiuni, dupăce să arată că s'a compus tabela școalelor, din care să cunoaște în cari posesiuni sânt școale și în ce stare să află acelea și cari sânt comunele unde sânt a să înființa școale cu afilierea comunelor — să propune:

1. La zidirea școalelor inginerul comitatenz, în urma oculatei la fața locului și a conscripțiunei scolarilor efeptuită prin pretură, să să facă *plan și proiect* de spese, cari au să le su-poarte domnii de pământ, poporul să dea numai lucrul cu jugul și cu palma. De susținerea școalelor în stare bună să se îngrijască comunele supt inspecțiunea pretorelui.

2. Inspectoratul școalelor va purta grijă ca și'n trecut, ca la școli să pună învățatori evalificați, cari știu *limba română și germană*. Pentru subvențiunea învățătorilor să vor face convențiuni în câte 4 exemplare, după norma instrucțiunei. Dotațiunea aceasta va fi stabilă și nu să va putea micșora.

3. Învățătorii mai buni să vor remunera din fondul națiunii ilirice și să vor aplica la stațiuni mai bune.

4. Să va purta grijă, ca toți cei îndatorați la școală să-o frecventeze. Deci să va porunci, ca pretorii să conscrie pruncii dela 8—13 ani. Școlarii, supt pedeapsa bătaii, au să cerceteze școala din 1 Octomvrie până la 1 Mai.

5. Dacă părinții ar dori, ca pruncii lor din 1 Oct. — 1 Mai să frecventeze școala, aceasta o vor anunța la pretură. Ca să să ajungă rezultat mai sigur, învățătorii în toată luna au să

facă raport pretorelui despre pruncii cari au frecventat ori ba școala.

Nici un tânăr să nu poată încheia căsătorie decât dacă va produce atestat dela învățător, că a frecventat școala regulat și că cel puțin în catehis a făcut progres.

7. Vitele să nu să pască deosebi prin prunci, ci prin păstorii comunei.

La încheierea convențiilor să să ia o sumă anumită cu scopul, ca din aceea să să procure cărți și recvizite școlare pentru școlari, care sumă, încassându-să prin pretură, să să estrea de învățătorului.

Între acestea *Avram Mrarovich*, directorul școalelor naționale gr. or. pentru districtul Timșorii, cu scrisoarea sa ddo 10 Decembrie 1785, îndreptată către *Ioan Békéssy*, vice-comitele comitatenz substituit — notifică, că pentru compunerea proiectului de organizare pe 16.17 Decembrie va sosi la Lugos, unde să fie chemați toți pretorii.

La aceasta congregația particulară decide, că după ce nu să pot convoca toți pretorii, să esminte o comisiune constătătoare din: *Nicolau Piacsek*, asesor la tablă, *Iosif Valentovics* și *Gheorghe Polgár*, cari prezentând conscripțiunea generală peste școale pregătită din partea exactorului comitatenz *Ladislau Balogh*, pe baza datelor adunate și înaintate de fiecare pretură, să pertracteze cauza cu numitul director școlar.

După numirea lui I. Bacho de comite suprem, acesta (Polgár) cu ddo 3 Oct. 1785 pune dirigători comitatenzi în următorul mod: Pe *Paul Miskey*, jude ordinar al nobililor, îi numește asesor la tablă; pe *Antoniu Hamar* de perceptor general — în locul lui Miskey pune pe Iosif Valentin de judecător ordinar pentru cercul Lugos; în cercul Krassova de judecător pe *Ladislau Donghó*, mai nainte perceptor general, — în cercul Butcs pe *Gheorghe Polgár*, mai nainte vicejude, în vicejude pe jurassorul *Ladislau Kamarszky*, în locul acestuia de jurassor pe *Ioan Gida*, mai nainte comisar, iar de comisar pe *Paul Bacho*, până aci notar la orașul Lugos.

Și deoarece jurassorul *Benyovszky*, numit la 30 Iulie 1785, nu ș'a putut ocupa oficiul, în locul aceluia pune pe *Gheorghe Sartey*, care supt pedeapsă de a fi amovat să oprește de a mai face datorii, care altcum să vor acoperi din vinderea casei și cu sequestrarea salariului.

Comisiunea de organizare a convenit în Lugos la 17 Decembrie și zilele următoare, prezenți fiind: *Avram Mrarovich*, directorul școalelor normale naționale, — din partea comitatului *Nicolae Piacsek*, *Ignatie Kapuváry*, fisc cameral pentru cercul Lugos, *Iosif Valentovich*, *Gheorghe Polgár* și *Andrei Urik*, jurat-vice-notar.

De baza pertractării s'a luat «dispoziția regească» și «Tabela conscriptionale» asupra școalelor cu raportul comitatenz specificat mai nainte.

Rezultatul pertractării a fost următorul:

1. Înainte de toate s'a compus o tabelă generală despre acele comune, unde erau edificii școlare și în cari pe viitor să să înființeze școale. Acestea sânt școale numite *locale*. Apoi despre acelea, la cari ca la anumite centre vor trebui să să afilieze mai multe comune, sau: școale *centrale districtuale* — punându-să la fiecare comună numărul sumar al caselor existente și specificând că ce școală este a să înființa, adevă de clasa I, II ori III? Apoi s'a statorit, că

2. La zidirea școalelor materialul și spesele să le dea domni de pământ, căci poporul e sărac, care apoi va da zilele de lucru cu jugul și palma.

3. Fiecare școală să aibă o sală de învățământ, o chilie pentru învățător, cuină, cămară și grajd.

4. Inginerul comitatenz să compună un plan și proiect de spese pentru zidirea școalelor după clasă.

5. Școalele să fie provăzute cu învățători cvalificați, ca pe tineri să-i poată instrua în încheieturile credinții și alte științe. Iar spre a putea câștiga învățători buni să să stabilească dotațiunea acelora — care

6. Amăsurat numărului locuitorilor să să facă după trei clase, și adevă:

Clasa I dela 500 însus cu 100 fl., clasa II dela 300-500 cu 80 fl., clasa III dela numărul mai jos până la 300 cu 60 fl.

Și după ce lăcuiitorii cu multă greutate să pot constrânge, ca dotațiunea să-o presteze în bani gața, aceea în bună parte să să dea în naturalii, Pentru asigurarea dotațiunii să să facă convențiune, care apoi să fie stabilă.

Specificatiunea dotațiunii e următoarea:

Clasa I cu 100 fl.

Bani gata 50 fl., sesia de pământ $\frac{1}{2}$ 20 fl., lemne 6 stânjeni à 2 fl. = 12 fl., lumini 12 funți = 2 fl., sare $\frac{1}{2}$ majă = 1 fl 30 cr., unsoare $\frac{1}{2}$ majă = 7 fl., cucuruz 12 meți prs. à 30 cr. = 7 fl. 30 (?).

Clasa II cu 80 fl.

Bani gata 35 fl., pământ $\frac{1}{2}$ sesie 20 fl., lemne 6 stânjeni 12 fl., lumini 12 funți 2 fl., sare $\frac{1}{2}$ majă 1 fl., unsoare $\frac{1}{2}$ majă 4 fl., 10 meți prs. cucuruz 6 fl.

Clasa III cu 60 fl.

Bani gata 25 fl., pământ $\frac{1}{2}$ sesie 20 fl., lemne 4 stânjeni 8 fl., lumini 12 funți 2 fl., sare $\frac{1}{2}$ majă 1 fl., unsoare $\frac{1}{2}$ majă 4 fl., cucuruz 8 meți prs. 4 fl.

¹, Acesta a putut fi Român, deoarece lui i-s'a încredințat traducerea în limba română a unor disp ozițiuni guverniale.

7. Fiindcă dela firea poporului român abia să poate aștepta, ca părinții de buna voce să-și trimită pruncii la școală, să judecă delipsă ea să scrie pruncii dela 6—12 ani impunându-să părinților a-și trimite pruncii la școală și încă așa, că începând cu 1 Noemvrie până la 1 Aprile negreșit, căci în acele luni nu este lucru la câmp, dar nici în alte luni să nu rețină pruncii dela școală fără știrea pretorului respectiv.

Iar ca cercetarea școlii să se poată controla, învățătorii vor fi datori în fiecare lună să prezinte judeului procesual (preturii) conspectul celorce au frecventat școala având să arate zilele absențelor, iar pe părinți să-i îndatoreze a spune motivul absenței și în fiecare caz de neglijență și vinovăție părinții să fie *pedepsiți cu 12 băta*.

Dacă părinții vor dovedi, că au lipsă de prunci la economie, să ceară licență dela pretură, ceea ce părinții au s'o prezinte învățătorului. Chiar din această cauză să oprește, ca pruncii să poată fi opriți la păzirea vitelor.

8. Pentruca părinții să fie îndemnați a-și trimite pruncii la școală, iar aceștia să poată face spor, comisiunea află delipsă, ca în viitor dintre tinerii acelei națiuni nimene să nu poată încheia căsătorie decât dacă vor produce atestat, că regulat au frecventat școala. Și deoarece la școlile naționale în fiecare semestru să face *examen general*, la acelea să fie invitați și să se prezinte domni de pământ și reprezentantul erarului. În urmarea examenelor apoi comitatul să facă raport care dintre învățători e vrednic a fi strămutat la o stație mai bună și să capete remunerație.

9. Fiind poporul însărcinat cu multe dări și așa nu este speranță, ca părinții de bună voce ori prin alte mijloace să provadă pe pruncii lor cu cărți de școală și requizite, apoi e de părerea, ca precum școlarii *în trecut* au fost provăzuți cu cărți din partea Majestații, așa să se facă și'n viitor câțiva ani până când poporul românesc va cunoaște foloasele școlii și va ajunge la stare materială mai bună.

În scopul de a înlesni zidirea școlilor s'a lăsat inginerului comitatenz I. Bagosy să facă plan și proiect de spese pentru cele 3 clase de școle. Proiectul de spese și planul s'au și făcut așa, că clasa I a costat 239 fl., cea de cl. II 214 fl., cea de cl. III 177 fl.

Acestea erau modalitățile de organizare școlară propusă din partea comisiunii, spre întregirea cărora au prezentat la locurile mai înalte conspectul sau *Tabela școlilor* existente până atunci și a celorce aveau să se înființeze.

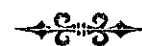
Fiindcă tabela școlară din chestiune reprezintă icoana stării școlilor din acele vremuri,

lăsăm să urmeze și adecă așa, că întâi dăm conspectul pregătit din partea comitatului, apoi cel statorit prin comisiunea mixtă cu conlucrarea directorului școlar *Avram Mrarovic*.

Din Tabela școlilor compusă prin comitat să cunoaște, că din cele 195 comune enumerate școle, edificiile școlare ar fi fost în 104 comune provăzute¹ cu 118 învățători, a căror dotațiune a fost:

bani gata	3203 cor.
sau în calcul de mijloc pe învățător a căzut 30 fl. deși erau învățători cu salariu dela 7—60 fl.	
grâu	179 meți.
cucuruz	492 „
fân (cară)	44
lemn	355 stânjeni
intravilane	169 jug.
estravilane	304 jug.

(Urmează)

Monetă cu chipul Mântuitorului.

În Nr. 45 din 1913 „Foi Diecezane“, precum și în alte ziare s'a publicat, că într'o localitate din Wales, cu prilejul unor săpături s'a găsit o medalie de aramă foarte veche, care pe o față poartă icoana Mântuitorului, iar pe cealaltă inscripția „Isus Cristos mijlocitorul și Mântuitorul“.

Fiind vorba de o monetă veche pe care este înfașat Mântuitorul îmi iau voie a aduce la cunoștința publicului cele următoare despre un alt ban vechi, care de asemeni poartă chipul lui Isus Cristos și care sa afla în posesiunea Ex. Saie Dlui loc-uareșal campestru în reu. **Nicolae Cena** din Mehadia.

Mai întâi voi enara ceva din istoria foarte interesantă a acestui ban.

În anul 1840 flota aliată turco-, austro-ungară și engleza a bombardat orașul Saida (vechiul Sidon) din vilaietul Beirut în Siria și l'a ocupat.

Un medic militar de flota austro-ungară între altele a cercetat și vechia mănăstire „mar Elias“, care să găsește la o distanță de 2 km. de Saida.

Egumenul mănăstirii zăcea greu bolnav și fețele posomorâte ale călugărilor tradau desnădejdea lor — că l'vor pierde. Medicul militar fără să aștepte vre-o invitație separată auzind, că înaltul dignitar este în primejdie și-a oferit imediat serviciile sale.

Dumnezeu a binecuvântat opera nobilă și creștinească a medicului redând viață aceluia care abzisese de ea.

Bietul egumen nu știe cum să-i mulțumească și cu ce să-i răsplătească pentru o astfel de binefacere!?

Medicul refuzase orice fel de recompensă pentru împlinirea conștiințioasă a datorinței de creștin devotat.

Egumenul însă se simțea foarte îndatorat față de acest doctor, care ș-a împlinit atât de frumos iubirea de aproapele propovăduită cu atâta dragoste de Mântuitorul lumii.

¹. Vezi anexele.

². În unele comune cu învățători școala să țină în edificiul unde lăcuiau învățătorii.

³. În această tabelă nu să află școlile existente în granița militară.

L'a introdus în altarul mănăstirii și scoase dintr'un dulăpior o monetă. — „Din două din aceste monete pe cari le avem una Ți-o dau D-Tale. Aceste monete de abia să mai găsească în exemplare singuratică în mănăstirile cu renume din Liban.

Păstrează-o ca o amintire și fiindcă înfățișează chipul Mântuitorului să-o porți ca pe un talisman prețios, care Te va feri de rele; iar în clipele durerii îți va răvărsa mângăieri alinătoare.

* *

La anul 1892 în Königsfeld, lângă Brünn, zăcea bolnav un moșneag, nimeni nu era înpreajma lui. Osânda grea de a muri fără ajutor îl amenința în fiecare clipă. Sufletul i-se zbătea obosit în încheierea vremelnica — în trup. Providența divină care-l ocrotea și pe el a voit însă altcum.

Un alt oficer din armata noastră auzind despre acest suferind, l'a cercetat imediat și pătrunzându-l mizeria acestui semen a dispus, ca lângă bolnav să stea zi și noapte câte un soldat. L'a servit cu tot ce putea. A plătit dintr'al său medic și medicamente și zilnic îl cerceta mângăindu-l cu mângăiere frățească.

Într'o zi când moșneagul s'a simțit ajuns în prag de a pași spre vecinicie, a chemat la sine pe binefăcătorul său care făcuse așa de mult pentru el — necunoscut de nimeni.

Cu vocea slăbită și-a destăinuit secretul. A spus cine este. Printre altele a istorisit și paginile de mai sus din istoria plină de zbucium a vieții sale pribeg.

„Domnule! Deoarece nu am avere, ca să vă răsplătesc câtuș de puțin binele făcut față de mine, rog pe bunul și atotputernicul Dumnezeu, la care simt că voi merge încurând — să Vă răsplătească din belșug fapta nobilă“.

După o pauză, obosit și mai mult pe șoptite a continuat:

— „Vă rog desfaceți lada din colțul odăii mele pustii și acolo în fundul ei veți găsi o punguță cu monete — pe cari le-am adunat în locurile unde am pribegit. Mai ales una... are chipul Mântuitorului... păstrați-o cu sfințenie, ca pe-o moștenire scumpă... azi simt puterea ei... Ea mi-a ajutat, ca în ultimele clipe ale vieții mele să primesc răsplata datorinței mele de creștin pe care de mult... de mult am făcut-o unui cinstit egumen... unui om străin de limbă și poate și de legea mea. I-am redat sănătatea, iar azi primesc o mângăiere atât de sfântă și neașteptată și cu atâta belșug prin și dela D-Ta — care de asemeni ești străin de limbă și poate și de legea mea“.

Câteva tresăriri de gene, un oftat slab — și un capitol s'a încheiat.

* *

Acestea mi le-a amintit cu multă duioșie Ex. Sa — care singur fusese ființa ce a ținut făclie de ceară în mâinile muribundului și care — poate singur rostise o ultimă și singură rugăciune pentru sufletul ce și-a luat zborul pe cărarea veciniciei luminată de lumina de ceară.

Moneta, a cărei istorie am enarat-o mai sus, pare a fi foarte veche și după înfățișare foarte interesantă. Pe avers să reprezintă chipul Mântuitorului binecuvântând cu dreapta, iar în stânga să pare a ține un glob, — pământul. Fața este spălăcită, cu atât mai vizibil este însă părul buclat, revărsat pe umeri.

Pe aureolă să observă urmele unor litere — probabil — *δ α ν* — Celce este.

Pe revers este inscripția următoare:

— o o —
† I h S † S
X R I S T † S
B A S I L E †
B A ? I L S
? ? ?

Primele 3 rânduri precum și ornamentica de sus sânt clare. Are mărimea unei piese de 2 cor.

Să crede, că această monetă să folosea în era perzecețiunilor încontra creștinilor.

Dacă ne gândim la primele veacuri ale creștinizmului, când s'a pornit o luptă pe viață și moarte din partea păgânizmului care simțindu-și agonia a încercat cu o ultimă și desperată sfortare să înăbușe cu orice mijloace lațirea minunată a învățăturilor lui Cristos — cred, că vom găsi o dezlegare norocoasă a enigmei ce învalue moneta noastră.

Pe vreunuri, când singurul fapt că cineva își zicea sau recunoștea că este creștin sau că avea cutezanța a face mărturisire publică a credinței celei noi, — era destul ca să fi fost osândit să peară în anfiteatre sfâșiat de fiare crude la privirea unor ochi și mai cruzi, însetați de a vedea sânge... sânge de om... dar mai ales de creștin... O! era un deliciu pentru ei, — era destul ca să fi fost uns cu reșină, ca apoi sara lumina trupurilor lor să să îngâne cu făcliile de pe bolta senină a nemărginitului — luminând grădinile palatelor putrede de orgii, și supuși la alte multe și felurite munci ce puteau fi iscodite de minte omenească, — atunci, pe acele vremuri de groază, minunații noștri înaintași creștini, vor fi recurat la semne simbolice, la monete prin cari se făceau cunoscuți. Ar fi bine, dacă cineva ar da adevărata dezlegare acestei enigme.

Ex. Sa mai are dela medicul militar — între altele — și următoarele monete: una are pe avers chipul sântului apostol Petru cu inscripția: *San Petrus ap*“, iar pe revers sânt înfățișate două chei; un ban de aramă de pe timpul lui papa Pius VI; un ban bătut în ultimele 10 zece zile ale lui Ludovic XVI etc. etc.

Să știe, că Ex. Sa dispune de o colecție frumoasă și prețioasă de monete găsite esclusiv pe teritoriul comunei noastre Mehadia, dar mai ales pe locul unde Traian și-a clădit castelul său *ad Mediam* pentru apărarea podului dela Severin. Ex. Sa, un pătimăș cercetător al vremilor trecute, a făcut săpături pe acele locuri, unde de mult zvănea o viață vioaie a civilor „*pia fidelis Romanorum*“ și a scos la lumină obiecte, cari sânt mult grăitoare.

Despre această colecție, precum și despre activitatea Ex. Sale ca cercetător iscusit, a cărui muncă culminează în opul care să aillă în lucrare, „*Monografia comunei Mehadia*“ din vremurile cele mai vechi și până în ziua de astăzi, un op care va cuprinde părerile unui militar cu privire la viața militară a părinților noștri, — desigur că să vor face comunicări și relatări științifice și cu greutate din partea celor probați în materii istorice.

Noi îi dorim din suflet, ca bunul Dumnezeu să-i lungască firul vieții spre a încheia cu succes opera începută pe atâtea terene, cari duc neamul și biserica noastră la o treaptă mai înaltă de dezvoltare, prin ce va ajunge cu un ceas măi curând la realizarea visului care ne frământă de veacuri!!

I. C. B.

„ASTRA” la Valeaboului.

Membrii din comitetul despărțământului „Astrei” din Caransebeș, în frunte cu neobositul protopop *Andrei Ghidiu*, ne promet a nu ezita în credința, că cuvintele rostite cu ocaziunea reorganizării despărțământului, trup să vor face.

La îndemnul înțeleptului și preabunului nostru Arhiepiscop *Dr. E. Miron Cristea*, comitetul despărțământului a descins Duminecă în 15/28 Iunie a. c. în frunțașă comună Valeaboului, spre a însuși și sfatui pe credincioșii din această comună la salvarea școlii noastre confesionale din primejdia, în care să află.

De data aceasta au luat parte mai multe familii și studenți din Caransebeș.

Comitetul despărțământului „Astrei” și corul Reuniunii de cântări și muzică din Caransebeș au fost primite cu multă însuflețire de poporul din Valeaboului, a căror lipsuri și mari greutăți în lupta pentru existență le-am auzit din rostul cuvintelor de binevenire ale vrednicului părinte *V. Nicolaeviciu*.

Pentru primirea atât de frumoasă mulțumește vicepreședintele despărțământului *Dr. Cornel Cornean*, care accentuează, că generațiunea de astăzi e pătrunsă de dorul, de a vedea poporul ridicat la o cultură mai înaltă, ca astfel să poată înțelege „idea” care e a tuturor voitorilor lui de bine. Încheie cu cuvintele: „Dacă brazdele dela suprafață s’au istovit, să arăm mai adânc”.

Serviciul divin început la 9 ore a inspirat multă evlavie și duh creștinesc poporului. Slujitori ai altarului au fost Prea On. Domn protopop *Andrei Ghidiu*, M. On. Domn profesor dela institutul teologic-pedagogic *George Petrescu*, părintele *Teodor Șandru* și diaconul ceremonial *Pavel Magdescu*. La sf. Liturgie a cântat corul caransebeșan, care a fost condus de măestrul său neobosit și vrednicul domn profesor *Antoniu Sequens*.

Clericul *Pavel Popa*, absolvent de teologie, actualul exactor konzistorial a predicat poporului despre credință. A făcut o frumoasă asemănare între credința străbunilor noștri și credința noastră de acum, a combătut înstrăinarea de credința creștină și a arătat prin exemple nimerite din viața de toate zilele folosul alipirii către credința creștină — cea unică mântuitoare. Predica rostită în mod convingător a fost ascultată cu viu interes stărnind adâncă evlavie în publicul ascultător.

Terminându-se sf. Liturghie, poporul s’a adunat lângă biserică, unde adunarea despărțământului „Astrei” a fost deschisă de președintele ei, Prea On. Domn protopresbiter *Andrei Ghidiu*, printr’o cuvântare foarte potrivită. În numele „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” salută adunarea și vorbește cu mult sentiment despre biserică și școală ca despre instituțiunile, cari mână în mână s’au dezvoltat și ne-au păstrat ce avem mai scump: limba, credința și națiunea.

Vicepreședintele *Dr. Cornel Cornean* vorbește poporului cu multă căldură despre păstrarea legii, limbii și datinilor strămoșești, în special insistă asupra portului românesc care a străbătut și în casele domnești și e admirat de toată lumea cultă. Vorbește apoi despre apărarea drepturilor cetățenești și în special a explicat noua lege electorală și art. de lege X din 1913, adică legea despre izlazarile comunale. Sfaturile date de vorbitor au fost binevenite încoșebi acum, când puțini se interesează de soarta țărânimii noastre, lăsată în grija Domnului, cu toate că terminul de a-și asigura dreptul ga-

rântat prin legea anumită trece, iar țărâni rămân fără el. Atât conferențiarul cât și domnul *Dr. Virgil Budințianu*, cari sânt deputați sinodali ai cercului, au fost răsplătiți cu aducerea la expresie a iubirii ce le-o nutresc Valcaboeni, încât și după conferința au fost încontinuu rugați de oameni pentru sfaturi.

Di *Dimitrie Sgăvârdea* contabil konzistorial a ținut o prelegere economică despre cultivarea rațională a pământului, despre foloasele mașinilor agricole, cari în ziua de astăzi înlesnesc mult lucrul și înlocuiesc brațele muncitorilor. A mai vorbit apoi și despre diferitele sisteme de tovarășii recomandând țărânilor înființarea unei tovarășii pentru procurarea unor mașini agricole și a unei tovarășii pentru asigurarea vitelor. După prelegere au stat mai mult de vorbă cu sătenii, cari ascultau cu drag povețele și sfaturile conferențiarului.

Domnul referent școlar *Stefan Jianu*, scoțând în relief un tablou nimerit din trecutul nostru îndepărtat, vorbește cu multă căldură despre rolul important, ce l-au avut mănăstirile în istoria religioasă-culturală a neamului nostru. Arată cum s’a răspândit din aceste mănăstiri încetul cu încetul credința strămoșască și cultura națională, cari au dat anză mai târziu la ridicarea celor mai însemnate așazăminte naționale: *biserica și școala*.

Espunând pe scurt luptele și suferințele ce le-au avut străbunii noștri pentru credința și limba strămoșască, îndeamnă poporul să iee exemplul dela străbuni, întărind biserică și școala confesională, cari sânt cele mai sfinte depozitoare ale credinții și culturii naționale.

În pauză Di *Radu Barciannu* a declamat cu mult sentiment poezia de *G. Coșbuc*: „Mama”.

Toate sfaturile și îndemmurile conferențiarilor date cu multă căldură au fost ascultate cu mult interes de poporul, care până acum n’a avut ocaziune să asculte astfel de sfaturi și povețe creștinești.

Speranța noastră, că sămânța aruncată a căzut în loc bun, a fost întărită cu exemplul viu, înscriindu-se la „Asociațiune” 37 membri ajutători și un membru ordinar.

Astfel s’a decretat de înființată și în comuna Valeaboului o agentură a despărțământului „Astrei” din Caransebeș.

L. P. V.

Nr. 220 ex 1914.

Convocare.

Cătră onorații membri ordinari adhoc, profeți și mireni, ai sinodului protopresbiteral gr. ort. român din protopresbiteratul Oraviței.

Prin decisul Venerabilului Konzistoriu diecezan dtdo 29 Mai a. c. Nr. 3582 B ex 1914 s’a dat subscrișului onorifică însărcinare de a conduce actul alegerii de protopresbiter al tractului Oraviței.

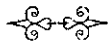
Dupăce acum s’au îndeplinit toate cele prescise pentru săvârșirea acestui act, am onoave a convoca și a declara de convocat sinodul protopresbiteral al Oraviței pentru alegerea protopresbiterului pe Joi în 10/23 Iulie 1914 la 11 ore a. m. în biserică parohială din Oravița-montană.

Sânta liturgie cu chemarea Duhului sânt să va celebra în aceeași zi la 9 ore a. m. în biserică parohială din comuna centrală Oravița-montană.

Buziaș în 19 Iunie 1914.

Ioan Pepa,

protopresb. comisar conzistorial.

Convocare.

Spre a satisface dispozițiunii Venerabilului Conzistoriu ddo 18 Mai a. c. Nr. 3582 convoc preoțimea tractuală la o consfătuire pe Mercuri în 9:22 Iulie a. c. la 9¹/₂ ore a. m. în cancelaria oficiului protopresbiteral.

Biserica-albă în 23 Iunie 1914.

Dr George Dragomir,

protopresbiter.

Mr. 102/1914 F. G.

Concurs.

Pentru conferirea de burse (stipendii) din „Fundatiunea Gozdsu“ pe anul 1914/15 la școalele medii, ¹⁾ facultăți, universități și școalele de cădeți la armata comună și honvezi — sa publică următorul concurs:

1. Concurentul să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că este fiu de cetățean ungar și aparține bisericii ortodoxe gr. orientale române, — spre care scop să recere estrasul din matricula botezaților, provăzută cu clauzula parohului competent, că și de prezent aparține bisericii greco-orientale române;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie. — spre care scop studenții dela școalele medii să prezinte atestatul despre anul școlar 1913/14, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate semestrele ascultate până acum;

c) ca averea proprie și a părinților nu e de ajuns să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, — spre care scop să producă atestat dela dirigătorul politică competent. Atestatul să cuprindă date pozitive despre aceasta avere și să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot, ori este înrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopresbiterului concurent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, să producă atestat oficios despre ocupațiunea și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Concurentul să arate în petițiune specialitatea la care și locul unde voește a continua studiile precum și aceea, dacă folosește și altă bursă.

4. Bursele pentru străinătate să acorda numai condiționat dela obținerea concesiunii ministeriale.

5. Petițiunea instruată cu documentele susamintite este a să adresa *Reprezentanței fundațiunii lui Gozdsu (Nagysszeben, Fleischer-Gasse 45)* până la 23 Iulie (5 August) a. c.

¹⁾ Pentru orientare să notează, că la conferirea burselor în senzul actului fundațional fiind preferiți concurenții dela studii superioare, — pentru cei dela școalele medii numai 3—4 burse să votează anual.

6. Toți bursierii actuali sânt provocați ca până la 2:15 Iulie a. c. să arate rezultatul studiilor din anul școlar 1913/14, căci altcum să va sista stipendiul, rest pective ajutorul avut.

7. Petițiunile defectuos instruate sau sosite după termen nu vor fi considerate.

8. Cocurentul să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-să trimitte rezoluțiunea reprezentanței.

Sibiu, 5.18 Iunie 1914.

3—3

Presidiul Reprezentanței

Știri

Personal. Prea S. Sa Episcopul diecezan *Dr E. Miron Cristea* a plecat pe mai multă vreme dela reședința sa Miercuri în 25 I. c.

Parastas pentru Francisc Ferdinand. Duminică în 5 Iulie (22 Iunie) 1914 s'a celebrat în biserică gr. or. română din Logoj liturgie solemnă și parastas pentru odihna sufletului răposatului moștenitor de tron *Francisc Ferdinand*. Liturgia a fost celebrată de clerul local în frunte cu Prea On. domn *Dr G. Popoviciu*, protopresbiterul Lugojului, azistând la liturgie și *P. S. Sa Dr E. Miron Cristea*, Episcopul Caransebeșului, cântând *corul lui Vidu* și participând popor foarte numeros, ca la cele mai mari sărbători. După liturgie s'a celebrat parastas prin *P. S. Sa Episcopul Cristea* cu azistența clerului local, și anume afară de amintitul protopop On. domni *Iosif Tempea* și *Dr Aurel Mihaescu*, parohi, și *Dr Averam Imbroane*, diacon. Prezența *P. S. Sale*, duioasa cântare a corului măiestrului *Vidu*, prezența numeroasă a credincioșilor, ba chiar și a unor straini, nu mai puțin faptul, că să făcea parastas pentru celce însemna atâtea speranțe de viitor ale noastre, a dat atât liturgiei cât și parastasului o înfățișare deosebit de solemnă și deamă de neamul nostru, care în nobleța sa neîntrecută a arătat totdeauna cea mai sinceră și deplină recunoștință tuturor acelora, cari se apropie de dânsul cu toleranță și iubire omenească, cu atât mai mult, cu cât accia au fost mai sus puși de providența divină.

După parastas. *P. S. Sa* a împărțit natură credincioșilor, fericiți de a-și putea vedea Păstorul iarăș în mijlocul lor, al lor, a poporului lugojan, care ține atât de mult la biserică și neamul său ca puțini alții.

La orele 12 a. m. *P. S. Sa* a primit în casa protopresbiterului, unde loja, clerul și învățătorimea locală, apoi o delegație a comitetului parohial în frunte cu conducătorul acestuia dl *Dr Petru Maior* avocat, cari toți veniseră să-și arate reverințele, să-i exprime venerație și să-i aducă omăgii prea bunului și luminatului Păstor. Pentru acest act de atențiune *P. S. Sa* a mulțămît în călduroase cuvinte invitând pe toți cei de față să conlucre cu El la înălțarea stării culturale a poporului nostru. D. a. la 4 *P. S. Sa* a părăsit Logojul, plecând la reședința sa (Drapelul).

În aceeași zi s'a ținut parastas pentru odihna sufletului amintitului arhiduce și în catedrala din loc. A pontificat înalt Prea Cuv. Sa părintele arhimandrit și vicar episcopesc *Filaret Musta* azistat de protosinghelii *Dr Iosif T. Badescu* și *Dr I. Olariu*, preoții *Spiridon Șandru*, *Ioan Stoian* și diaconul *Pavel Magdescu*. A fost mult și ales public martori ai acestei triste festivități.

Preparandia de fete ce să va deschide la 1. Septembrie a. c. în Logoj are personalul didactic, e provăzută cu internat, unde să primesc fete române de amândouă confesiunile.

Curs economic. La școala de agricultură din Logoj — cursul pentru funcționari subalterni — să primesc elevi, dacă: 1) tânărul are vârsta de cel puțin 22 ani (altfel cu concesiune ministerială), dacă 2) tânărul produce atestat, că știe ceti și scrie ungurește și cele 4 operațiuni fundamentale de aritmetică (în lipsa acestor atestate concurentul face examen înaintea directorului acestui institut), 3) atestat medical despre sănătatea deplină a petentului, 4) atestat de moralitate și 5) atestat oficial despre averea materială a petentului. Cursul e de doi ani și începe la 1. Octombrie. Aci să învață: cultura plantelor, animalelor, grădinaritul, organizarea și administrarea economiilor, purtarea socotelilor. Absolvenții primesc atestat. La institut sânt: locuri cu plată 300 cor. pe an pentru toată întreținerea, locuri gratuite. În cazul dintâi directorul institutului face primirea până la 1 Octombrie, iar în al doilea cererea de primire să adresează ministerului reg. ung. de agricultură înaintându-să prin directorul institutului până la 20 August nou.

Războiul în cifre. Că frica de războaie e destul de motivată, să vede din numărul foarte mare al emigrărilor. În Bremen, sânt v'o 3 luni, a trebuit să să angajeze pentru emigranți o corabie separată. Iar creșterea numărului acestora rezultă din următoarele: din Bremen au plecat în Noembrie a. tr. 21.680 emigranți, iar 1910—12 în aceeaș lună au emigrat numai 12.408; 12.946; 15.036. În anul 1913 din Ianuarie—Noembrie au emigrat din Bremen 189.907, în 1911 numai 131.882, iar în 1913 au emigrat 173.857. În Hamburg încă e mare numărul emigrațiilor. În Noembrie au emigrat 17.612, iar în 1911 luna Noembrie 10.400. În acest an au plecat din Hamburg 124.729, iar 1912 în cele 10 luni au emigrat 79.309. Cei mai mulți emigranți au fugit dinaintea războiului. Frica de război a îndreptat pe mulți spre Antwerpen, dintre cari 1, sânt supuși germani. În Noembrie a. tr. au plecat din Antwerpen 21.791 emigranți, iar în Noembrie 1911 numai 18.049. Din aceste trei porturi în cele 11 luni din 1912 au emigrat 255.294, iar în a. tr. numărul lor a fost 386.224, adică mai mulți cu 130.930.

AVIZ.

În internatul școalelor românești din Brașov să primesc elevi înscriși în clasele gimnaziale, reale și comerciale. Taxa anuală e 700 cor.

Prospect și informațiuni să pot cere dela direcțiunea internatului Brașov, strada Prundului 39 (Porond utca 39).

1—6

Bibliografie

Cultura creștină Nr. 12: La începutul vacanțelor, Dr I. Coltor. Din prilejul sărbătorii Sănpetrului, Virg. Pop. Constatări și îndemnuri, Dr Alex. Nicolescu. Institutele de credit și economii, Senior. Apologia credinții, Salba. Insemnări. Cronică. Cărți și reviste. Telefon.

Cuvântul Adevărului Nr. 7 are următorul cuprins: „Mișcări nesocotite” P. Leon I. Manu. Predică pe a patra Duminecă după Rusalii. Predică la nașterea s. Ioan Botezătorul, Virgil Pop. Pomenirea ss. apostoli Petru și Pavel. Predică pe a șasa Duminecă după Rusalii. Predică

pe a șeptea Duminecă după Rusalii. La înmormântarea unui cerșitor, Septimiu Popa. Predică la cununie, Valer Paveloniu. Rubrica Pastorală: Lumini de ceară la sf. Liturgie! (nb). — Pot răspunde muierile la sf. Liturgie? (nb). — Cronică: Răsăritul spre catolicism, Virgil Pop. „Misticarea unui adevăr istoric” (Im). „Mica Biblie cu icoane” (Im). Recenziuni. Poșta Redacției.

Lucafărul Nr. 12 are următorul cuprins bogat și variat: Oct. C. Tăslăuanu, Mihail Eminescu. I. Agârbiceanu, Eminescu. M. Cordeanu, Statue lui Eminescu (poezie). Octav. Minar, Veronica Micle și Eminescu. Maria Cunțan, Lui Eminescu (poezie). Ion Săn-Giorgiu, Tu vii târziu (poezie). A. P. Banuț, Amintirile lui nenea Guță. M. Sadoveanu, Cum am cunoscut pe Eminescu. Dări de seamă: I. Mihuleț, N. N. Beldiceanu: Chilia dragostii. *Cronici*: D. Iov: Dela „Tinerima artistică”. * * *: Renegații în trecutul țerilor române și al neamului românesc. Seniu: Dezvoltarea muzicii românești în Beiuș. Insemnări: Comemorarea lui Eminescu în Ardeal. Noi membri ai Academiei române. Numai românește! Retragerea d-lui Goldiș dela „Românul”. Albania. . . Berta von Suttner. *Ilustrațiuni*: Mihail Eminescu. Casa părintească din Ipotești (jud. Botoșani) a lui M. Eminescu. Mormântul lui Eminescu. Ana Droghi (Sora a doua a lui Eminescu). D. Hârlescu! Jucătorul de maimuțe; Interior. N. Vermont: „Pace vouă!”; Ioana. D. Hârlescu: Țigani. Ary Murnu: Miny. C. Artachino: Profil. Cuțescu-Storck: Casă veche din Slănic-Prahova. Rodica Gr. Maniu: La spălutul rufelor.

Transilvania Nr. 6: Cursurile Asociațiunii, Oct. C. Tăslăuanu. Istoria literaturii noastre vechi, Sextil Pușcariu. Școala activă, Dr O. G. Folclor: Niculiț ficior de Sărb. Ghiță Cătănuța, Vas. Zdrenghea. Cronică.

Cosinzeana Nr. 26 — e dedicat memoriei lui Mihail Eminescu. Articoli: Mihail Eminescu. Nuvelele lui Eminescu. Eminescu și sexul frumos. Cronică literară. Proză și versuri de Mihail Eminescu. Ea urma cărarea în codru. Scrisoare către Veronica Micle. În fereastra despre mare. St. Gheorghie în oraș și la țară.

Anuarul școalei civile de fete cu internat și drept de publicitate a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” pe anul școlar 1913—14, publicat de Dr Vasile Bologa, director. Cuprinsul: Educația caracterului, de Sabin Oprean. Știri școlare.

Raportul al LI despre gimnaziul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1913—14, publicat de Ioan Ghetie, director gimnazial. Cuprinsul: Jubileul de 50 de ani de existență a gimnazului (1863—1913). Date mai insemnate pentru institut. Statul personal. Planul de învățământ. Colecțiuni și alte mijloace de învățământ. Fonduri, fundațiuni și depozite. Stipendii, ajutoare și scutiri de didactru. Societatea de ajutoare „Vasile Nașcu”. Societatea școalelor. Mulțămită publică. Masa studenților. Examenul de maturitate. Starea sanitară. Examenele anuale de clasă. Clasificarea elevilor. Elevii premiați. Date statistice. Încheierea anului școlar 1913/14. Înștiințare cu privire la anul școlar 1914/15.

Concurse

Pentru ocuparea postului *învățătoresc* dela școala confesională ort. română din Hezeriș (Lugosegres) să scrie concurs pelângă următoarele

Emolumente:

1. Salar 600 cor.
2. Pentru lemne și cărătura lor 200 cor.

3. Pentru conferințe și adunarea generală 30 cor.
4. Pentru scripturistica 20 cor.
5. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor.
6. Jumătate (1/2) jug. grădină cu locuință.
7. Pământ arător două și jumătate jug.

Pentru întregirea salariului s'a cerut ajutor dela stat.

Alesul e îndatorat a purta protocoalele comitetului și sinodului parohial și socoțile bisericii și ale cultului.

Ceice doresc a ocupa acest post sânt poftiți a se prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în s. biserica spre a-și arăta desteritatea în cântare, iar rugările a le înainta Prea On. Oficiu protopresbiteral în Logoj.

Hezeriș (Lugosegres) din ședința comitetului parohial ținută la 2 Februarie 1914.

3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Dr. George Popoviciu*, protopresbiter.

Pentru ocuparea postului vacant de *învățător* la școala noastră gr. or. rom. din comuna **Satu-mic** (Lugoskissfalu) să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în Foaia diecezană pelângă următoarele

Emolumente:

1. Salar în bani gata dela comuna bisericească 1000 una mie cor., solvibili anticipative lunarminte.
2. Întregirea de salar fundamental și eventual gradațiuni să asigure din partea statului.
3. Pentru conferință și adunarea generală 30 cor.
4. Pentru scripturistica școlară 10 cor.
5. Locuință în natură cu grădină de legumi de 400 □.
6. Dela înmormântări cu liturgie 2 cor., fără liturgie 1 cor.

Doritorii de a ocupa acest post sânt rugați a se prezenta sub durata concursului în s. biserica din loc spre a-și arăta desteritatea în cele rituale, având a instrua copiii în cântare și a purta cântoratul în și afară de biserică.

La prezentarea lor în comună sânt îndatorați a se prezenta și a-și nainta recursele P. O. D. protopop *Dr. George Popoviciu* în Logoj.

Satumic.

George Marcu

3—3

Ion Vasii

preș. com. par.

not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Dr. George Popoviciu*, protopresbiter.

Pentru ocuparea postului de *învățător* la școala confesională gr. or. rom. din **Vlaicoveț** (Temesvlajkócz), protopresbiteratul Verșetului, să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“.

Emolumentele sânt:

1. Salar fundamental 1000 cor., plusul întregire dela stat.

1. Pentru participarea la adunarea generală și conferințele învățătoresți 30 coroane, dacă va participa.
3. Scripturistica 10 coroane.
4. Dela înmormântări, unde va fi poftit 1 cor.
5. Dela parastase 40 fileri.
6. Cvartir în natură cu grădină de legumi.

Alesul învățător este îndatorat, pelângă instruirea școlară, a cerceta regulat sfta biserica, a conduce tînc-

rîncea școlară la sf. biserica la toate slujbele dumnezești, a purta cântoratul în și afară de biserică, a instrua tinerimea școlară în cântările bisericești și în fine a îndeplini agendele scripturistice de notar ale comitetului și sinodului parohial.

La acest post să admit numai aceia, cari pot înființa și conduce cor. bisericesc.

Postul e de ocupat în 1 Septembrie a. c.

Sistându-să deocamdată al doilea post, nou alesul învățător este obligat a instrua toate clasele (I—IV).

Recurenții au a-și subșterne petițiile Prea On. Oficiu protopresbiteral ortodox român din Vârșeț și a se prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în sfânta biserica spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, dar nu în ziua algerii.

Vlaicovăț (Temesvlajkócz), din ședința comitetului parohial ținută la 15 Iunie v. 1914.

Stefan Perian,

președ. com. par.

Vasile Iova,

not. com. par.

2—3

În conțelegere cu mine: *Traian Oprea*, protopresbiter.

Mersul trenurilor.

Valabil dela 1 Mai 1914. n.

Budapest—Orsova.

Trenul O. Expr. Pleacă din Budapest: 11⁴⁵
Sosește Karánsebes 6⁴². Orsova sos. 9²⁰.

Trenul accelerat. Pl. Budapest 8²⁵ (numai până la Temesvár: 2⁰⁷). Pl. Budapest 2⁴⁰. Sos. Karánsebes: 10²⁹. Orsova 12⁵⁶.

Trenul de persoane. Pl. Budapest: 8³⁰. 8⁰⁵.
Sos. Karánsebes: 9⁵⁷. 10⁵⁴.

Temesvár—Karánsebes (Orsova).

Tren de persoane. Pl. Temesvár 2²². 6⁴⁰
5⁴⁹. 7⁵⁵ Sos. Karánsebes 5⁴⁵. 9⁵⁷. 8⁵³. Orsova. Sos. 8⁵⁵ — 12²³. 2³¹.

Orsova—Budapest

Trenul Or. Expr. Pl. Orsova 9⁰⁰. Sosește Karánsebes 11⁰². Sos. Budapest 6¹⁰.

Trenul accelerat. Pl. Orsova 3⁰³. Sos. Karánsebes 5³³. Sos. Budapest 1²⁵.

Trenul de persoane. Pl. Orsova: 1¹⁵. 2⁴⁵.
Sos. Karánsebes 4⁴⁰. 6⁰⁶ Sos. Budapest: 7³⁰.

Karánsebes—Temesvár.

Pl. 3⁴⁶. Sos. 6⁴¹.

Orsova—Temesvár.

Pl. 5³⁵. (Karánsebes 8³⁵). Sos. 12³⁰.

Karánsebes Örváralja.

Tren de persoane. Pl. Karánsebes 7⁰⁰. 6²⁵.
Sos. Bauczár 9³⁶. 8³³. Pl. Karánsebes 11³⁰. Sos. Örváralja 5²⁰.

Örváralja—Karánsebes.

Tren de persoane. Pl. Bauczár 4³⁰. 2⁴⁰. Sos. Karánsebes 6³⁵. 5³⁰. Pl. Örváralja 7³⁷. Sos. Karánsebes 1⁴⁰.